

SKP:n valtuuskunnan selostus matkasta Saksan De-
mokraattiseen Tasavaltaan. (16.9. - 25.9.1966.)

Valtuuskunnan muodostivat Toivo Karvonen, SKP:n Keskuskomitean jäsenenä, Urho Jokinen SKP:n keskuskomitean sihteerinä, Erkki Kumpulainen SKP:n pää-äänenkannattajan "Kansan Uutisten" talousosaston toimittajana, Eino Tunturi SKP:n Oulun piirijärjestön varapuheenjohtajana ja piirilehti "Kansan Tahdon" toimittajana, Tauno Vallendar SKP:n Uudenmaan piirin toimitsijana.

Kun matkan päätarkoitukseksi oli sovittu tutustuminen DDR:n uuteen taloussuunnitelmaan ja sen toteuttamisessa saatuihin kokemuksiin olivat isännät suunnitelleet matkan pääreitit Frankfurtin (Oderilla) piirikuntaan jossa uuden taloussuunnitelman oleelliset piirteet olisivat konkreettisimmin havaittavissa ja jonka piirijärjestön puheenjohtajana toimi SKP:n edustajakokouksessa v. 1965 vierailut Saksan Sosialistisen Yhtenäisyyspuolueen keskuskomitean poliittisen toimiston jäsen tov. ^{er}Wickenberg, joka Suomessa käyneenä lähemmin ymmärsi mihin valtuuskunta pyrki ja oli henkilökohtaisesti halukas avustamaan valtuuskunta/työtä.

Tukikohdaksemme matkallamme muodostui täten Frankfurtin kaupunki. Myöhemmin tutustuimme myös Itä-Berliinin probleemoihin SSYP:n keskuskomitean tovereiden avustamana. Tukikohdastamme käsin teimme matkoja seuraaville paikkakunnille: Schwedtin kaupunki, Angermünden alue, Eisenhüttenstadtin kaupunki, Ebertswaldin kaupunki sekä Frankfurtin kaupungin ympäristöllä olevat alueet.

Näillä matkoillamme tutustuimme teollisuuslaitoksiin, maatalouteen, kaupunkirakenteluun, piirien ja alueiden taloudelliseen ja valtiolliseen johtoon sekä niiden tuotantosuunnitelmiin. Keskustelimme SSYP:n puoluepiiri- ja aluetoimikuntien johtohenkilöiden, hallinnollisten johtohenkilöiden ja eri puolueiden edustajien kanssa sekä teollisuuslaitosten, niin valtiollisten kuin puolivaltioallistenkin johtajien ja työntekijöiden sekä ~~kaikkien~~ osuustoiminnallisten maatilojen työntekijäin kanssa. Matkamme viimeisessä vaiheessa Berliinissä tapasimme SSYP:n poliittisen toimiston ~~xxx~~ kandidaattijäsenen tov. Axenin joka selosti meille DDR:n ulkopoliittikkaa ja SSYP:n keskuskomitean viimeksi pidetyn kokouksen päätöksiä. ~~Sitten~~ Tapasimme myös DDR:n suunnittelukomitean ja sen eri jaostojen johtajia ja jäseniä jotka selostivat meille DDR:n taloussuunnittelua.

~~Käht~~ Matkamme alussa sekä Berliinissä, että Frankfurtissa meille selostettiin DDR:n taloudellista ja poliittista tilannetta sekä uuden taloussuunnitelman pääperiaatteita. Sodan jälkeisiä vuosina aina Berlinin rajan sulkemiseen saakka DDR:n talouden kehitys tapahtui varsin epämääräisesti. Nopea ja voimakas käänne DDR:n talouden kehityksessä tapahtui

rajojen sulkemisen jälkeen v:sta 1961 alkaen.

SSYP:n VI puoluekokouksessa 1963 päätettiin ^{uuteen} talouden johtamisen systeemiin. DDR:n sosialistisen talouden perustana olivat:
a) se että yhteiskunnallisesta tuotannosta 88 % kuului sosialistiseen sektoriin, 10 % ^{valtiollisiin} ~~sekatuotoisten~~ ^{valtiollisten} ~~tuotantolaitosten~~ ^{omistamisen alalla} ja 2 % yksityiseen ^{sektoriin} ~~tuotantoon~~, sekä b) että valtakunnan raja oli lopullisesti turvattu ja siten tukittu tie aikaisemmin kehityksen esteenä olleilta häiriötekijöiltä.

Sosialistisen tuotannon runkona on 80 kansallistettujen tuotantolaitosten yhtymää (trustia)* jotka saavat valtiolta määrätyt tehtävät (tilaukset) joiden toimeenpanon, suunnittelun ja kaiken valmistuksen yksityiskohdat yhtymät itse suorittavat. Niiden puitteissa toimii täysin itsenäisiä tutkimuslaitoksia tieteellisine työntekijöineen. Jokaiseen suunnitelman vaiheeseen osallistuvat kaikki tehtaan työläiset ja virkailijat mahdollisimman laajasti. Suunnitelmaa ei siis enää kokonaisuudessaan, yksityiskohtiaan myöten anneta ylhäältä vaan se pyritään rakentamaan itse työprosessissa ^{no} alhaalta päin, siten varmistuen suunnitelman toteuttamisen konkreettisen perustan. Valtio antaa tuotantoyhtymille uuden taloussuunnitelman mukaisesti vain määrätyt perustehtävät ja suhdeluvut joiden puitteissa niiden on pyrittävä hoitamaan tehtävänsä. Nämä perustehtävät ovat mm. sijoitusten, palkka- ja palkkiorahastojen sekä voittojen määrät ja suhteet.

Pyrkimyksenä on lähinnä taloudellisten kiihkkeiden avulla edistää ~~määrä~~ jokaisen tuotantoon osallistuvan työpanoksen maksimaalista kasvua ja työntekijän kiinnostusta tuotantoon. Työntekijäin osallistumisesta ja kiinnostuksesta tuotantoprosessiin saimme havainnollisen kuvan käydessämme Eberswalden nosturitehtaalla ja keskusteltuaamme työläisten kanssa jotka parhaillaan valmistivat Neuvostoliittoon menevää nosturitilausta. Eräs sosialistisen työn ryhmä selosti heidän havainneen, että valmistettavien nosturien jalustoissa voitaisi tehdä huomattavia materiaalisupistuksia jotka jouduttaisivat työprosessia ja pudottaisivat tuotantokustannuksia, vähentämättä nosturin tehoa ja jalustan kestävyyttä. Kun kysymyksessä oli Neuvostoliiton tilaus oli asia parhaillaan tilaajan käsiteltävänä ja heidän vastaustaan odotettiin minä päivänä hyvänsä. Työläisten havainnon olivat tieteelliset tutkimukset vahvistaneet oikeaksi.

Toisaalta meille kerrottiin eräistä tapauksista muissa tuotantolaitoksissa joissa työläiset olivat havainneet sellaisia virheellisyksiä tehtaan johdon suunnittelussa, että ne hidastivat tuotantoprosessia. Ts. Tehtaan johto oli niiden perusteella arvioinut tuotannon pienemmäksi kuin mitä se työntekijäin mielestä toisin suunnitellen voisi olla. Asia otettiin ~~min~~ ministeriön, suunnittelukomission, ~~ja~~ tehtaan johdon ja työläisten edustajain keskeisen tarkastuksen kohteeksi ja lopputuloksena havaittiin työläisten olleen oikeassa.

Meillä ei ollut tilaisuutta käydä yksityisiten omistamisessa tuotantolaitoksissa, emmekä sitä erikoisemmin painostaneetkaan koska yksityisten tuotantolaitosten osuus yhteiskunnallisessa tuotannossa on varsin vähäinen (2 %). Sen sijaan kävimme eräässä sekamuotoisessa ~~yhtiössä~~ kommandiittiyhtiössä jossa valtio omistaa 70 % ja yksityinen 30 % pääomasta. Tuotantolaitosta johtaa sen entinen omistaja. Johtajan tehtävästään hän saa tointaan vastaavan palkan. Valtion edustaja osallistuu kaikkiin liikkeen toimintaan koskeviin päätöksiin. Tuotantolaitoksen voitto jaetaan osakepääomasuhteessa. Yksityinen henkilö maksaa voitosta 80 % veroa, loppu jää hänen vapaaseen käyttöönsä, mutta hänellä ei ole oikeutta sijoittaa varojaan uudelleen yhtiöön siten, että hänen osuutensa kasvaisi. Sijoitus voi tapahtua jos valtio katsoo kansantalouden kannalta tärkeäksi laajentaa yhtiön toimintaa, mutta vain aikaisemmin vallinneessa suhteessa tai siten että yksityisen osuus yhtiössä pienenee. Tässä yhtiössä oli yksityisen osuus aikaisemmin ollut 50 % mutta se oli vähitellen tehtaan laajentuessa pienentynyt.

Nämä tuotantolaitokset toimivat kansantalouden yleisen suunnittelun puitteissa, ~~ne~~ toimivat ja niitä voidaan perustaa jos ne havaitaan kansantalouden kannalta tarkoituksenmukaisiksi ja hyödyllisiksi.

Merkittävänä piirteenä ja tuotannon kehitystä haittaavana tekijänä on kaikkialla DDR:n yhteiskunnallisessa tuotannossa ~~työntekijäin~~ työvoiman puute. Väestön kasvua ei sodan seurauksena tapahdu ennenkuin v:sta 1970 lähtien. Kuitenkin teollisuuden tehtävät ~~jatkuvasti~~ kasvavat ja tuotannon on määrä voimakkaasti lisääntyä ko. vuoteen mennessä. SSYP:n taholta korostetaan voimakkaasti ~~rationalisointia~~ rationalisointia ainoana ratkaisuna. Tämä kysymys onkin erittäin keskeinen puolueen ideologisessa kasvatuksessa, työpaikoilla, ammattiosastoissa ja yleisessä valistustyössä. Tehtävän vaikeutta korostettiin, koska on löydettävä ja osoitettava rationalisoinnin sosialiset muodot ja sisältö. Tehtävä on erikoisesti painostettu ammatillisille järjestöille, mutta se ~~osuu~~ osuus myös puolueen kasvatustyössä on erikoisen suuri. Mekanisoinnin ja rationalisoinnin ratkaisevaa merkitystä DDR:n talouden kehitykselle korostettiin kaikkien käymiemme keskustelujen yhteydessä.

Työvoiman puute ja siitä johtuva mekanisoinnin lisäys on voimakkaana piirteenä havaittavissa myös osuustoiminnallisessa maataloudessa. Sen probleemoihin tutustuimme vain ~~en~~ ohimennen, täydentääksemme samaamme kuvaa uudesta taloussuunnitelmasta. Maatalous käsittää vain n. kolmanneksen DDR:n yhteiskunnallisessa tuotannossa, mutta tuotantokyvyltään DDR:n on Euroopan johtavia maatalousmaita.

Vierailumme päätteeksi SSYP:n poliittisen toimikunnan kandidaattijäsen тов. Axen selosti meille puolueen keskuskomitean IX pleenumin päätöksiä sekä Länsi-Saksan ulkopoliittisia pyrkimyksiä.

Yhteenvedona matkamme kokemuksista voidaan esittää seuraavaa: DDR on ensimmäisenä sosialistisista maista soveltanut uutta menetelmää socialistisen talouden johtotyössä ja suunnittelussa. Pohjana sille ovat prof. Liebermanin Neuvostoliitossa esittämät ajatukset. DDR saattoi soveltaa uutta suunnittelu- ja johtotyömenetelmää nopeammin kuin muut sosialistiset maat koska sen talous ei ollut vielä kehittynyt täydellisen socialistisen tuotannon asteelle. Tässä tapauksessa puolivaltiollinen ja yksityinen sektori ^{joinduttivat} ~~muutoksia~~ muutoksen toimeenpanoa. Meidän kannaltamme katsoen uuden taloussuunnitelman toimeenpano ^{lähinnä} puolivaltiollisen ~~ja yksityisen~~ sektorin puitteissa oli ~~kiinnostavinta~~ ^{kiinnostavinta}. Tässä suhteessa käytettiin pääasiassa kommandiittiyhtiön muotoa. Tällainen omistus- ja tuotannonohjausmuoto voisi tulla kysymykseen myös meillä kapitalisminkin vallitessa täysin valtiojohtoisten ~~xxx~~ryhtiöiden ~~xx~~ yhteydessä toimiville pienemmille yrityksille. Tämä sitäkin suuremmalla merkityksellä jos koko yhteiskunnallista tuotantoa suunnittelemaan ~~xxx~~ ja eräällä tavalla ohjaamaan voidaan asettaa erikoinen valtion elin (SKP:n tal. pol. jaoston suunnitelma). Tietenkään tällöin ei ole kysymyksessä socialistinen suunnittelu ja tuotannon johto, mutta kuitenkin menetelmä joka luo pohjaa socialistiselle tuotannon johtamiselle. Socialistisesta suunnittelusta tässä yhteydessä ei tietenkään voida puhua koska edes valtiojohtoisia yrityksiä ei voitane saada tekemään omia tuotantosuunnitelmiaan mm. teollisuuslaitostensa työläisten kanssa yhteistoimin.

Tuotantolaitosten verotuksessa, varastojen arvostuksessa yms. kysymyksissä ei ole meidän nykyisiin olosuhteisiimme sovellettavia menetelmiä koska ne edellyttävät työväenluokan käsissä olevaa valtiovaltaa ja kansallistetun sektorin ylivoimaa koko tuotannossa.

Sen sijaan tuotannollisten koko valtakuntaa käsittävien ja ennenkaikkea sosiaalisten kysymysten käsittelyssä voitane ^{17/} kapitalisminkin olosuhteissa soveltaa ministeriöiden taholta laajaa ennakkokeskustelua työpaikoilla jo asioiden valmisteluvaiheessa. Tällaista menetelmää pystyisivät tietenkin ainakin aluksi soveltamaan vain kommunistiset ministerit. Jos menetelmä saisi, niinkuin todennäköistä on, laajan kansansuosion seuraisivat jotkut sosialidemokraattiset ministerit sitä myös. Asian periaatteellinen merkitys olisi varsin suuri.

Tällaiselta matkalta ei tietenkään ole odotettavissa mitään mullistavia ~~xxx~~ kokemuksia joita voisimme omiin olosuhteisiimme soveltaa. Tärkeintä lienee toteamus uuden taloussysteemin puitteissa tapahtuneesta menestyksestä socialistisen tuotannon rakentamisessa DDR:ssä. Toisaalta uusi tuotannon johto- ja suunnittelusysteemi ei ole mitenkään lopullisesti valmis eikä koskaan sellaiseksi tulekaan, koska se edellyttää jatkuvaa tuotannollisten kysymysten käsittelyä tuotannon kehityksen ⁿ ~~xx~~ jokaisessa uudessa vaiheessa itse työpaikalla, tuotantoprosessin jokaisessa osassa, ja siitä johtuen koko valtion puitteissa, ja jokaisen tuotantoprosessiin osallistuvan ihmisen myötävaikutuksella. Mutta juuri tämä onkin uuden

Tuotantosuunnitelman jdin.